

מניין לשני בגדים מן התורה – מנין למדנו מן הכתוב שבהחלפת
בגדים יש דרך כבוד לפני הקב"ה, שְׁנָאֵמֶר (חקרא ו ד) לגבי הכהן
המוציא מעל המזבח את הדשן, שהוא האפר הנשאר משריפת
הקרבנות, וּפְשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים והוציא את הדשן
אל מחוץ למחנה אל מקום טהור, שלפני הוצאת הדשן, שהיא אינה
עבודה חשובה, צריך הכהן להחליף את בגדיו וללבוש בגדים פחותים
מהבגדים שבהם הוא עובד את העבודות החשובות, כדי שלא
יתלכלכו הבגדים החשובים מהאפר שנושא אל מחוץ למחנה. וְתָנָא
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – ושנינו בדרשת פסוק זה בבית מדרשו של רבי
ישמעאל, שברין זה לַיְמָרְךָ – לימדה אותך התורה דָּרָךְ אֶרֶץ, שינהג
הכהן כדרך שנוהג עבד כלפי רבו, שאותם בגדים שֶׁהַעֲבֵד בִּישָׁל בָּהֶן
קְדִירָה לְרִבּוֹ, אֵל יְמוּזַג בָּהֶן כּוֹס לְרִבּוֹ, שהרי הם מלוכלכים
מהבישול, ואין זה דרך כבוד שימוזג כוס לרבו כשהוא לבוש בבגדים
אלו, כך הכהן המוציא את הדשן יחליף את בגדיו קודם לכן וילבש
בגדים פחותים, ולא יעשה עבודות הדומות לאכילה ושתיה, כגון
הקטרה של קרבנות וניסוך היין, בבגדים שהוציא בהם את הדשן.

הגמרא מביאה מימרא בענין בגדיו של תלמיד חכם: אָמַר רַבִּי תַּיִיא
בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, נָאִי הוּא לְתַלְמִיד חָכֵם שִׁינָא בְּמַעֲלִים
הַמְטוּלָאִים לְשׁוֹק – שינא לרחוב בנעליים שנקרעו ותוקנו על ידי
טלאי.
מקשה הגמרא: וְהָא – והרי רַבִּי אָחָא בְּרַ חֲנִינָא נָפִיק – היה יוצא
לרחוב בנעליים שתקנו אותם בטלאי. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי
אָחָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי נַחֲמָן, מה שאמר רבי חייא שגנאי הוא לתלמיד
חכם, הרי זה רק בנעל המתוקנת בְּמַלְאִי עַל גַּב מַלְאִי, שנקרעה יותר
מפעם אחת ותקנו אותה בטלאי נוסף על גבי הטלאי הראשון, ואילו
רבי אחא בר חנינא יצא בנעליים שיש בהן רק טלאי אחד, ובזה אין
גנאי.

מימרא נוספת בענין זה: וְאָמַר רַבִּי תַּיִיא בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
כָּל תַּלְמִיד חָכֵם שֶׁנִּמְצָא רַבָּב – כתם של שומן או חלב על בגדו,
חַיִּיב מִיתָה, מכיון שתלמיד חכם צריך להיות חשוב והגון לכבוד
תורתו, ולמד זאת ממנו שְׁנָאֵמֶר (משלי ח לו) על שונאי התורה, כָּל
מִשְׁנָאִי אֲהָבּוּ מוֹת, ודרשו, אֵל תִּקְרִי מִשְׁנָאִי אֵלָא מִשְׁנָאִי,
כלומר שהפסוק אינו עוסק בשונאי התורה עצמם, אלא במי שמשנאי
את התורה על אחרים, ותלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו הרי הוא
ממאס את עצמו בעיני הבריות ומשנאי עליהן את התורה, שהבריות
אומרות, אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים, והוא
מתחייב מיתה.

רַבִּינָא אָמַר, לא נאמר במימרא של רבי יוחנן 'רבב' על בגדו, אלא
רַבִּי אֵיתָמַר, דהיינו שכבת זרע, שתלמיד חכם שנמצאה שכבת זרע
בבגדו חייב מיתה. וְלֹא פְלִיגִי – ולא נחלקו רבי חייא ורבינא, אלא
הָא בְּגָלִימָא – מה שאמר רבי חייא שאסור שימצא אפילו רבב,
מדובר בבגד העליון, ואילו הָא בְּלְבוּשָׁא – מה שאמר רבינא שאסור
שימצא בו 'רבב', מדובר בבגד התחתון, שבבגד התחתון אם נמצא
שכבת זרע חייב מיתה, אבל אם נמצא בו רק רבב אינו חייב מיתה.
הגמרא מביאה מימרא נוספת שאמר רבי חייא בשם רבי יוחנן בדומה
לזה: וְאָמַר רַבִּי תַּיִיא בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאֵי דְכַתִּיב – מה
ביאור הכתוב (ישעיה א ג) וְיֹאמְרוּ ה' בְּאִשֶּׁר הִלֵּךְ עֲבָדֵי יִשְׁעֵיהוּ עֵרוֹם
וְיָחָף שֶׁלֶשׁ שָׁנִים, שה' ציה את ישעיהו לפתח השק מעל מתניו
ולחלוץ נעליו מעל רגליו וללכת ערום ויחף, לאות ולמופת על
מצרים ועל כוש, שמלך אשור ינהג את שבי מצרים ואת גלות כוש
נערים וזקנים ערומים ויחפים, וקשה, וכי יעלה על הדעת שהלך
ישעיהו ערום ויחף ממש משך שלש שנים.

הגמרא מביאה משנה העוסקת בדיני טומאה וטהרה של כלים,
ובסופה שנינו מעין הדרון שהוזכר לעיל, שתלמידי חכמים מקפידים
על בגדיהם: תָּנָן הָתָם במסכת מקוואות (פ"ט מ"ה-מ"ו) לגבי טבילה של
כלי כדי לטהרו, רַבָּב עַל הַמְּרִדָּע – אם נמצא כתם של שומן או חלב
על מרדעת של חמור, שהיא כמין כר שמניחים על החמור כדי

לחממו, הרי זה חוֹצֵץ לענין טבילה, שאם היתה המרדעת טמאה
והטבילה במקוה כדי לטהרה, לא עלתה לה טבילה, ואפילו אותו
הרבב הוא קטן מאד, משום שהדרך להקפיד על רבב כזה, וכל דבר
שמקפידים עליו חוצץ בטבילה. רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר, רבב
על המרדע אינו חוצץ בטבילה, עַד שיהיה אותו הרבב גדול כְּמַטְבַּע
הנקרא אִיסָר הָאִימָלָקִי, שרחבו כארבעה גרגרי שעורה, אבל רבב
שהוא קטן משיעור זה אין הדרך להקפיד עליו ואינו חוצץ. וְאִם
נמצא רבב עַל הַבְּגָדִים, אם אותו הכתם נראה רק מִצַּד אֶחָד של
הבגד, אִינּוּ חוֹצֵץ, משום שאין הדרך להקפיד על כתם כזה, אבל אם
היה הלכלוך רב עד שנבלע בבגד והכתם נראה מִשְׁנֵי הַצְּדָדִין של
הבגד, חוֹצֵץ, מפני שמקפידים על כתם כזה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִשּׁוּם
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֵף כתם שהוא מִצַּד אֶחָד בלבד, חוֹצֵץ, שהדרך
להקפיד אף על כתם כזה.

מסתפקת הגמרא: כָּעָא מִינֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְרַבִּי חֲנִינָא,
לדעת רבי יהודה בשם רבי ישמעאל שרבב בבגד חוצץ אפילו מצד
אחד, אם כן מה ששנינו שרבב על הַמְּרִדָּע חוצץ, האם הוא חוצץ
אפילו כשהוא מִצַּד אֶחָד כמו לגבי בגד, אִי שאינו חוצץ עד שיהיה
מִשְׁנֵי צְדָדִין, משום שבמרדעת אין הדרך להקפיד כל כך כמו בבגד.
משיבה הגמרא: אָמַר לִיה רבי חנינא, תשובה לשאלתך זו לֹא
שְׁמַעְתִּי, אבל בְּיוֹצֵא בָהּ – דבר הדומה לזה שְׁמַעְתִּי, ותוכל לפשוט
מכאן גם לשאלתך. דָּתָנן בהמשך אותה המשנה, רַבִּי יוֹסֵף חֹלַק עַל
מה שאמר רבי יהודה בשם רבי ישמעאל, והוא אָמַר בשם רבי
ישמעאל, לא כל הבגדים דינם שוה, אלא בבגד שֶׁל בְּנֵאִין – תלמידי
חכמים, אפילו רבב מִצַּד אֶחָד חוצץ, מכיון שתלמידי חכמים
מקפידים על בגדיהם אף בכתם כזה, ואילו בבגד שֶׁל בּוֹר – עם
הארץ, רק רבב מִשְׁנֵי צְדָדִין חוצץ, כיון שאינו מקפיד כל כך על
לבושו. ולפי זה יש לפשוט את הספק לגבי מרדעת, שהרי בבגד של
עם הארץ חוצץ רק רבב משני צדדים, וְלֹא תָהֵא מְרִדָּעַת הַשּׁוֹכֵה
מִבְּגָדוֹ שֶׁל עַם הָאֶרֶץ, ואם כן גם במרדעת חוצץ רק רבב משני
צדדים.

הגמרא חוזרת לבאר את דברי רבי יוסי במשנה: מֵאֵי – מה ביאור
הלשון 'בְּנֵאִין' שאמר רבי יוסי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵלּוּ תַלְמִידֵי
חֲכָמִים, שְׁעוֹסְקִין בתורה שהיא בְּנֵינָא שֶׁל עוֹלָם כָּל יְמֵיהֶן.
הגמרא מביאה כמה מימרות נוספות שאמר רבי יוחנן בענין תלמידי
חכמים: וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵיזוּהוּ תַלְמִיד חָכֵם שְׁמַחֲזִירִין לוֹ אֲבִידָה
בְּמִכְרָתוֹ הַצֵּין, כלומר שאם אומר 'אבידה זו אני מכירה ושלי היא',
מחזירים לו אותה אף שאינו נותן בה סימן, זֶה הַמְּקַפֵּיד עַל חֲלוּקָן
לְהַפְכּוֹ, שאם לבש אותו הפוך, הרי הוא הופך אותו בחזרה, כדי
שלא יראו התפירות המגונות ואמרי החלוק כלפי חוץ.
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵיזוּהוּ תַלְמִיד חָכֵם שְׁמַחֲזִירִין לוֹ אֲבִידָה
עַל הַצִּיבּוֹר, זֶה מִי שְׁשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ דְּבַר הַלֵּכָה בְּכָל מְקוֹם וְעַנִּין
שִׁבְשׁוֹס, ואומר את ההלכה, וְאִפְּלִי אִם שואלים אותו דבר הלכה
בְּמִסְכָּת בָּלָה, שהיא ברייתא שאין הציבור רגיל ללומדה, יודע
להשיב, שנתן ליבו ללמוד גם מסכת זו.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵיזוּהוּ תַלְמִיד חָכֵם שְׁבָנִי עִירוֹ מְצוּיִן לַעֲשׂוֹת לוֹ
מְלָאכְתּוֹ כדי שיהיה פנוי לעסוק בתורה, זֶה שְׁמַנִּית חֲפָצוֹ – שעוב
את צרכי עצמו וְעוֹסֵק בְּחֲפָצֵי שְׁמִים. וְהֵי מִיָּל, לְמִטְרָה בְּרִיפְתִּיהּ
– דבר זה שאמרנו, אינו אלא לגבי לטרוח עבור הלחם שלו, כלומר
לפרנסו, שהוא דבר שאינו יכול לטרוח בו בעצמו, וחזיו תלויים בו,
אבל יותר מזה לא מחויבים לעשות עבורו.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵיזוּהוּ תַלְמִיד חָכֵם, כָּל שְׁשׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ הַלֵּכָה
בְּכָל מְקוֹם, וְאִמְרָה. שואלת הגמרא: לְמָאֵי נִפְקָא מִינֵיהּ – איזה דין
יוצא מדברים אלו של רבי יוחנן, הרי לא פירש לגבי מה אמר זאת.
משיבה הגמרא: נִפְקָא מִינֵיהּ לְמַנּוּיָהּ – למנות אותו פְּרָנָם עַל
הַצִּיבּוֹר. ואף שכבר אמר רבי יוחנן לעיל, 'איזוהו תלמיד חכם שממנין
אותו פרנס על הציבור, זה ששואלים אותו דבר הלכה בכל מקום
ואומר', מכל מקום הוצרך לחזור על כך שוב, כדי ללמדנו דֵּאֵי בְּתָרָא

1 **מִסְבָּחָא** – אם יודע להשיב הלכה במסכת אחת שבה הוא עוסק כעת,
2 אבל במסכתות אחרות שאינו עוסק בהן אינו יכול להשיב, **בְּאַתְרָהּ**
3 – ממנים אותו פרנס רק במקומו. אבל **אִי בְּכֹלִיָּה תְּנוּיָה** – אם יודע
4 להשיב דבר הלכה בכל הש"ס, ואפילו במסכתות שאינו עוסק בהם
5 עתה, **בְּרִישׁ מִתִּבְתָּא** – ממנים אותו בראש הישיבה.
6 הגמרא חוזרת למה ששינו במשנה שהובאה לעיל, שלרבי יוסי
7 בבגד של בנאין חוצץ גם רבב מצד אחד, ופירשה הגמרא ש'בנאין'
8 הם תלמידי חכמים. הגמרא מביאה פירוש אחר: **רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ**
9 **אָמַר**, בגדים של 'בנאין' שאמר רבי יוסי, **אֵלּוּ בָּלִים הָאוֹלִיירִין** –
10 בגדים של הלבנים של המרחץ, **הַבָּאִין** – ההמוכאים **מִמְדִּינַת הָיָם**,
11 שיש בלבנים אלו אלוטסיאות חשובות, שהן בגדים שסופגים בהם את
12 המים כשיוצאים מהמרחץ, כדי שאנשים חשובים היוצאים מהמרחץ
13 יתעטפו בהן, ובאלוטסיאות אלו הם מקפידים אפילו על לכלוך מועט,
14 ולכן חוצץ בהם רבב אפילו מצד אחד.
15 הגמרא מקשה על דברי ריש לקיש: **לְמִימְרָא דְּחִינְרִי נִינְהוּ** – האם
16 אתה רוצה לומר ש'כלים האוליירין הבאים ממדינת הים' הם לבנים,
17 ולכן מקפידים בהם אפילו על לכלוך מועט, שהרי בגדים אדומים
18 אינם מתגנים בכלוך מועט, **וְהָאִמְרָא לְהוּ רַבִּי יְנָאי לְבָנִין, פְּנִי, אֶל**
19 **תִּקְבְּרוּנִי לֹא בְּבָלִים** (ו-תכריכם) **לְבָנִים וְלֹא בְּבָלִים שְׁחוּרִים,**
20 **בְּלָבָנִים לֹא תִקְבְּרוּ, שָׁמָּה לֹא אֹכֶלֶת הַלֵּית בִּגְדָן עֵדָן,** ואשב בין אותם
21 שנידונים בגיהנם שפניהם שחורות כשולי הקדירה, **וְאֶהְיֶה נְרָאָה**
22 בבגדי הלבנים **בְּחֶזֶן בֵּין אֲבָלִים, וּבְשְׁחוּרִים לֹא תִקְבְּרוּנִי, שָׁמָּה**
23 **אֹכֶלֶת** לשבת בגן עדן, שהצדיקים לבושים בו לבנים, **וְאֶהְיֶה נְרָאָה**
24 בבגדי השחורים **בְּאֶבֶל בֵּין חֲתָנִים, אֶלָּא תִקְבְּרוּנִי בְּבָלִים הָאוֹלִירִין**
25 **הַבָּאִין מִמְדִּינַת הָיָם. אֲלָמָּה סוּמְקִין נִינְהוּ** – מוכח מכאן שכלים
26 האוליירין הבאים ממדינת הים אדומים הם, כלומר לא שחורים ולא
27 לבנים, וקשה על מה שעולה מדברי ריש לקיש שהם לבנים.
28 מתרצה הגמרא: **לֹא קִשְׁיָא, הָא בְּגִילְיָ** – מה שמשמע מדברי רבי
29 ינאי שכלים אלו הם אדומים, מדובר בגלגלמה, שהיא בגד עדין, והיא
30 אדומה קצת, ואילו **הָא בְּלָבָשׁ** – מה שמשמע מדברי ריש לקיש
31 שהם לבנים, מדובר בלבוש התחתון.
32 שינו במשנה: **רַבִּי יְשֻׁמְעֵאל אָמַר מְקַפְּלִין כו'** וחלבי שבת קריבין
33 ביום הכיפורים אבל לא של יום הכיפורים בשבת. רבי עקיבא אומר
34 לא של שבת קריבין ביום הכיפורים ולא של יום הכיפורים קריבין
35 בשבת'. הגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעמי מחלוקתם: **תָּנוּ**
36 **רַבִּנָּן בְּבֵרִיתָא, נֹאמַר בְּתוֹרָה (במדבר כח) בְּסוּף פִּרְשֵׁת קֶרֶן מוֹסֵף שֶׁבֶת**
37 **'עוֹלֹת שֶׁבֶת בְּשֶׁבֶתוֹ', וּפְסוּק זֶה נִדְרָשׁ כֵּאלֹו נֹאמַר בּו' עוֹלֹת שֶׁבֶת**
38 **בְּשֶׁבֶת' בְּלִי וְא"ו,** כלומר, שמותר להקטיר עולת שבת אחת בשבת
39 אחרת. ואי אפשר לפרש שהכוונה בפשוטו על שבת הבאה, שהרי

40 בינתיים נעשה נותר ואינו ראוי להקטרה, אלא **לִימַד עַל חֲלָבִי שֶׁבֶת**
41 **שְׁקָרִיבִין בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים**, כשחל יום הכיפורים במוצאי שבת, שהרי
42 אף יום הכיפורים נקרא 'שבת'. שואלת הברייתא: **יָבֹול** – אפשר
43 שנלמד מכך **אָף** על חלבי הקרבנות **שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים** שיהיו קרבים
44 **בְּשֶׁבֶת** החלה במוצאי יום הכיפורים, **תִּלְמוּד לִזְמַר** – מלמדנו הכתוב
45 **'בְּשֶׁבֶתוֹ',** כלומר, הוסיף הכתוב אות וא"ו בתיבת 'בשבתו' כדי ללמד
46 שיש שבת שאין חלביו קרבים בשבת אחרת, ומסתבר שהכוונה
47 לחלבי יום הכיפורים שאינם קרבים בשבת, **דְּבָרֵי רַבִּי יְשֻׁמְעֵאל**.
48 **רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר**, כך יש לדרוש את הפסוק, **'עוֹלֹת שֶׁבֶת בְּשֶׁבֶתוֹ',**
49 **לִימַד עַל חֲלָבִי שֶׁבֶת שְׁקָרִיבִים בְּיוֹם מוֹב,** שכן גם יום טוב נקרא
50 שבת, וחלבי שבת החמורה קרבים ביום טוב הקל כאשר חל יום טוב
51 במוצאי שבת. **יָבֹול** שיהיו חלבי קרבן שבת קרבים **אָף בְּיוֹם**
52 **הַכִּיפּוּרִים** כשחל במוצאי שבת, **תִּלְמוּד לִזְמַר בְּשֶׁבֶתוֹ** – הוסיף הכתוב
53 וא"ו בתיבת 'בשבתו' כדי ללמד שחלבי הקרבנות של שבת אינם
54 קרבים ביום הכיפורים. וכל שכן שאין חלבי יום הכיפורים קרבים
55 בשבת.
56 הגמרא מבארת את יסוד המחלוקת: **בְּשֶׁתְּקִצָּא לִזְמַר** – כשתדקדק
57 בדברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא לברר מהו שורש מחלוקתם, תמצא
58 **שֶׁלְּדָבָרֵי רַבִּי יְשֻׁמְעֵאל נִדְרִים וְנִדְבוֹת קִרְבִּין בְּיוֹם מוֹב** – רבי
59 ישמעאל סובר כדעה שמותר להקריב נדרים ונדבות ביום טוב, אף
60 על פי שיכול להמתין ולהקריבם אחר יום טוב, ולשיטה זו כל שכן
61 שמותר להקטיר בו חלבי הקרבנות שנשחטו כדרכם בזמנם בשבת
62 אלא שלא הספיקו להקטירם בשבת ואין צריך פסוק מיוחד לכך. **וְכִי**
63 **אֵימְמִירִךְ קָרָא לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים** – ולכן סבר רבי ישמעאל שמן הפסוק
64 'עולת שבת בשבתו' דורשים להתיר הקטרת חלבי שבת ביום
65 הכיפורים. אך **לְדָבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא נִדְרִים וְנִדְבוֹת אֵין קִרְבִּין בְּיוֹם**
66 **מוֹב, וְכִי אֵימְמִירִךְ קָרָא** – ולכן סובר שהפסוק נצרך **לְמִישְׁרָא** –
67 להתיר הקטרת חלבי שבת **בְּיוֹם מוֹב**.
68 שינו בברייתא לעיל (ג), שבערב שבת, סמוך לכניסת השבת, היו
69 תוקעים שש תקיעות להבטיל את העם מן המלאכה ולהבדיל בין
70 קודש לחול. ובמשנה בחולין (כז) שינו שגם אם חל יום טוב להיות
71 בערב שבת היו תוקעים בו סמוך לכניסת השבת, כדי להבדיל את
72 העם ממלאכת אוכל נפש שהיתה מותרת ביום טוב ואסורה בשבת.
73 עוד שינו שם, שכשם שתיקנו חכמים להבדיל במוצאי שבת כשהוא
74 חול, כך תיקנו להבדיל בו אף כשהוא יום טוב. הגמרא דנה אם
75 תוקעים ביום הכיפורים שחל בערב שבת, ואם מבדילים ביום
76 הכיפורים החל במוצאי שבת, ואם דינים אלו תלויים במחלוקת של
77 רבי ישמעאל ורבי עקיבא שהתבארה לעיל: **אָמַר רַבִּי יוֹרְאָה,**

קניבת ירק, כלומר להפריד את העלים של הירקות התלושים מן הקלח שלהם כדי שיהיו מותרים בערב מיד, אף על פי שהוא מכין בכך מיום כיפור לחול והוא דבר האסור מדרבנן. מתוך כך, מקשה הגמרא על הברייתא שהובאה לעיל, בין אם היא שנויה כשית רבי ישמעאל או כשית רבי עקיבא. מקשה הגמרא: וְלִיתָקַע – שיתקעו ביום הכיפורים החל בערב שבת, כִּי הֵיכִי דְלִדְעֵי דְשָׁרִי בְּקִנְיַת יֶרֶק מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעַלָּה – כדי שידעו שיום הכיפורים קל הוא משבת לענין שמשעת המנחה ולמעלה, מותר לחתוך בו ירקות תלושים ולהפריד את העלים מן הקלחים כדי שיהיו מוכנים לבשלם במוצאי הצום ולהתירו לעשות כן אף על פי שהוא מכין מיום הכיפורים לחול, משום 'עגמת נפש', כלומר, לפי שבשהוא רואה ומתעסק באוכל ואינו אוכל, הרי הוא מוסיף על עצמו עינוי ביום הכיפורים. ואילו בשבת לא התירו להכין ירקות לצורך יום חול.

מתרצת הגמרא: אֲמַר רַב יוֹסֵף, אֵין תּוֹקְעִים מִשּׁוּם כִּךְ לְפִי שְׁאֵין דּוֹחִין – מתירים תקיעת שופר האסורה משום שְׁבוּתָה, לְהַתִּיר – אם כוונת התקיעה היא רק להודיע היתר קניבת ירק ביום הכיפורים, שלא התירו שבות זו אלא כדי להזהיר מפני איסור, אך לא כדי להודיע היתר.

הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: וְרַב שִׁישָׁא בְּרִיה דְּרַב אִידִי אָמַר, שְׁבוּת קְרוּבָה הִתִּירוּ – מה שהתירו לתקוע אף על פי שיש בתקיעה איסור שבות הוא רק אם יש בכך תועלת קרובה, אבל שְׁבוּת רְחוּקָה לֹא הִתִּירוּ – אך לא התירו לתקוע ולעבור על איסור שבות אם התועלת בכך רחוקה. כלומר, אכן ניתן לדחות את השבות של תקיעה אף כדי להודיע היתר, אבל רק באופן שיש תועלת בהיתר לזמן קרוב. אבל ביום כיפורים שחל בערב שבת, לא התירו שבות זו, לפי שאין בה תועלת לזמן קרוב, שכן בשנה זו לא הותרה בה קניבת ירק, שהרי מוצאי הצום הוא בשבת ולא יוכלו לבשלם, ואין בה תועלת אלא להודיע היתר קניבת ירק בשנים אחרות כשיחול מוצאי יום כיפור בחול.

הגמרא מקשה על רב שישא: וְשְׁבוּת קְרוּבָה הִתִּירוּ – וכי מתירים שבות בשביל צורך קרוב אף אם הוא רק כדי להודיע היתר, וְהִתְּנָן בחולין (א), יוֹם טוֹב שְׁחָל לְהִיּוֹת עָרֵב שְׁבֹת תּוֹקְעִין בו כדי להבטיל את העם מן המלאכות המותרות ביום טוב ואסורות בשבת, כגון מלאכת אוכל נפש, וכדי להבדיל בין קדושת יום טוב הקלה לבין קדושת שבת החמורה. וְלֹא מְבַדִּילִין – ובמוצאי יום טוב זה שהוא שבת, אין עושים בו הבדלה לא בתפילה ולא על הכוס כמו בשאר מוצאי יום טוב, לפי שלא תיקנו הבדלה אלא ביציאת יום המקודש יותר מהיום הנכנס, ולא ביציאת יום שקדושתו קלה וכניסת יום שקדושתו חמורה, כגון כאן שיצא יום טוב ונכנסה שבת. ואם חל יום טוב במוצאי שְׁבֹת, מְבַדִּילִין – אומרים בין בתפילת ערבית ובין על הכוס 'המבדיל בין קודש לקודש', שהרי יצא יום שקדושתו חמורה ונכנס יום שקדושתו קלה, וְלֹא תּוֹקְעִין בשבת זו שהיא ערב יום טוב, לפי שהשבת היוצאת חמורה מיום טוב הנכנס, ולא עשו בשבת שום מלאכה האסורה ביום טוב. ואם כדברי רב שישא בריה דרב אידי שהתירו לתקוע כדי להודיע דבר הנצרך לזמן קרוב אף אם תקיעה זו באה להודיע היתר, קשה. וְאֵמַר, לִיתָקַע – שיתקעו משחשיכה, ביום טוב החל במוצאי שבת, כִּי הֵיכִי דְלִדְעֵי דְשָׁרִי בְּשִׁחְיָהּ לְאַתֵּר – כדי שידעו שמותר לשחוט מיד כשנכנס יום טוב, שזהו צורך קרוב בשביל מוצאי שבת זו עצמה. מסיקה הגמרא: אֵלֹא מְתוּרָתָא בְּדֶרֶךְ יוֹסֵף – אלא ודאי התירוץ הנכון הוא תירוץ של רב יוסף, שאין תוקעים ביום טוב בשביל להודיע היתר, אפילו אם הוא קרוב.

אגב שהובא לעיל נידון על תקיעה להודיע היתר קניבת ירק ביום הכיפורים, דנה הגמרא אם הותרה הקניבה גם ביום הכיפורים שחל בשבת: אֲמַר רַבִּי יוֹרְאָה אֲמַר רַב הוֹנָא, וְאֵמַר לָהּ – ויש אומרים שְׁאֵמַר זֹאת רַבִּי אֲבָא אֲמַר רַב הוֹנָא, על אף שביום כיפורים החל בחול התירו קניבת ירק מפני שהעיסוק בירק בשעה שאי אפשר

כִּי הוֹנָא בְּבָבֶל – כשהייתי לומד תורה בבבל, לפני שעליתי לארץ ישראל, הָיָה אֲמַר – הייתי אומר, הָא – (מה) דְתֵנָּא בברייתא, יוֹם הַכִּיפּוּרִים שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּעָרֵב שְׁבֹת לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין בו שש תקיעות כמו שהיו תוקעים כל ערב שבת סמוך לכניסת השבת. והטעם, מפני שהתקיעות הם להזהיר את העם שיפסקו ממלאכתם, ולהבדיל בין חול לקדש, ואילו יום הכיפורים שזה קדושתו לקדושת השבת שכן אסור הוא בכל מלאכה כשבת. וּבְמוֹצָאֵי שְׁבֹת לֹא הָיוּ מְבַדִּילִין – ומטעם זה אם חל יום הכיפורים להיות במוצאי שבת, אין מבדילים בתפילת ערבית של ליל יום הכיפורים כמו שמבדילים בשאר יום טוב החל במוצאי שבת, והייתי אומר שבריייתא זו דְבַרִּי הָיָה, כלומר, לא עלתה על דעתי לומר שהיא תלויה במחלוקת של רבי ישמעאל ורבי עקיבא במשנתנו. אך כִּי סְלִיקָנָא לְהָתָּה – כאשר עליתי לארץ ישראל, אֲשֶׁרְבִּיתָהּ – (מצאתי) לְהוֹדָה בְּרִיה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי דְרִיתִּיב וְקֶאֱמַר – שישב ואמר שהברייתא כשית רבי עקיבא בלבד היא שנויה, הסובר במשנתנו שחלבי שבת אין קריבים ביום הכיפורים, ונמצא שאין יום הכיפורים קל משבת אלא שיום הם בקדושתם, ואין תוקעים אלא בין יום קל ליום החמור ממנו. דָּאִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הִיא, בֵּין דְאֵמַר שְׁחָלִי שְׁבֹת קְרִיבִין בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, ונמצא שהשבת חמורה מיום הכיפורים, לִיתָקַע ביום הכיפורים החל בערב שבת להזהיר את הכהנים שלא יקריבו בשבת הקרובה את חלבי יום הכיפורים, כִּי הֵיכִי דְלִדְעֵי יוֹדְעֵי דְחָלְבִי שְׁבֹת קְרִיבִין בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים – ועל ידי תקיעה זו ידעו הכהנים שיום הכיפורים הוא יותר קל משבת. ומתוך כך בשנה אחרת כשיחול יום הכיפורים במוצאי שבת ולא יתקעו אז בשבת בסמוך לכניסת יום הכיפורים, יבינו שיום הכיפורים הוא יותר קל ומותר להקריב בו את חלבי השבת.

מסיים רבי זירא וחולק: וְאֵמַרְנָא לִיה אָנָּה – אך אני אמרתי לו – (להודיע בריה דרבי שמעון בן פזי) שאפשר להעמיד את הברייתא גם כרבי ישמעאל, לפי שפְּהִינִים וְרִיזִין הֵן – בקיאים הם בכל פרטי ההלכות, ואינם צריכים תקיעה להזהירם על האסור ביום אחד ומותר ביום אחר.

הגמרא מקשה על רבי זירא: אֲמַר לִיה מַר קְשִׁישָׁא בְּרִיה דְרַב חֲסִדָּא לְרַב אֲשִׁי, מִי אֲמַרִּין – וכי אומרים כן שפְּהִינִים וְרִיזִין הֵן ואין צורך לתקוע להזהירם, וְהִתְּנָן במשנה במסכת סוכה (ב), 'אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש', והתנא שם מונה והולך את התקיעות שהיו תוקעים בכל יום על סדר עבודת היום. ושנינו שם שבערב שבת הוסיפו עליהם עוד שש תקיעות, שְׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת כְּדִי לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִמְּלָאכָה – להזהיר את העם שיפסיקו ממלאכתם, וְשְׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת כְּדִי לְהַבְטִיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל – להודיע שקדש היום. ומכך שגם תקיעות אלו היו במקדש, מוכרח שטעם התקיעות היה כדי שיהא היכר לכהנים, והרי מוכח משם שאינם זריזים.

מתרץ רב אשי: בְּרִאמְרָא אֲבִי – כפי שמצינו שתיריך אבִי ביומא (א) את האמור במשנה (שם ע"א) שהילני המלכה עשתה נברשת – (נמורה) של זהב והניחתה במקום גבוה על פתח ההיכל של בית המקדש, ובשעת זריחת החמה היו יוצאים ניצוצי אור מן הנברשת, ומתוך כך ידעו שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. והקשו בגמרא שם שהרי הכהנים העובדים במקדש אינם קוראים קריאת שמע בזמן זריחת החמה, אלא מקדימים לקרותה קודם התחלת היום, ואם כן לא הועילה הנברשת לאיש. ועל כך תיריך אבִי, שהנברשת הועילה לְשֹׁאֵר עַמָּא דְבִירוּשָׁלַם – עבור שאר העם שבירושלים הבאים לעזרה להתפלל ואינם מעובדי המקדש, להודיעם שהגיע זמן קריאת שמע. הָבָא נָמִי, לְשֹׁאֵר עַמָּא דְבִירוּשָׁלַם – וכמו כן, התקיעות שתקע בערב שבת בבית המקדש לא היו כדי להזהיר את הכהנים שהשבת קריבה, שהרי הכהנים זריזים הם, אלא להזהיר את שאר העם שבירושלים.

בהמשך הסוגיא יבואר שאף על פי שהכלל הוא שכל מה שאסור לעשותו בשבת בין מן התורה ובין מדרבנן, אסור לעשותו גם ביום כיפור, מכל מקום התירו חכמים ביום כיפור משעת המנחה ולמעלה

1 לאוכלו עיניו הוא וזו מצות היום, מכל מקום יום הכפורים שחל
2 להיות בשבת אסור בקניבת ירק, שהרי אסור לטרוח בשבת בשביל
3 יום חול, ולא התירו חכמים אסור זה משום מצות העינוי של יום
4 הכיפורים. ומכל שכן שהקניבה אסורה מטעם זה בשאר שבתות
5 השנה.

6 הגמרא מביאה ברייתא שממנה מוכח דין זה: **אמר רב מנא, תנא**
7 **בברייתא כדברי רב הונא, מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת**
8 **שאסור בקניבת ירק, תלמוד לומר** – מלמדנו הפסוק האמור לגבי
9 שבת (שמות טז כג) **"שבתון שבת קדש"**, שאסור, לפי שמתיבת 'שבתון'
10 יש לדרוש 'שבות', ולמדים מזה שקניבת ירק אסורה. מברר רב מנא:
11 **למאי** – איזו קניבת ירק למדה הברייתא מ'שבתון' שאסורה, **אילימא**
12 **למלאכה** – אם נאמר שכוונת הברייתא לאסור קניבת ירק מחובר
13 שיש בה משום מלאכת קוצר, אם כן קשה, **והקתיב** (שמות כ י) **"לא**
14 **תעשה כל מלאכה"**, ומזה כבר למדים לאסור מלאכות בשבת,
15 ומדוע אמרה הברייתא שהאיסור נלמד מ'שבתון'. **אלא לאו** – אלא
16 ודאי הברייתא מדברת **אקניבת ירק תלוש**, שאף שאינה מלאכה,
17 מכל מקום למדה הברייתא שהיא אסורה מן התורה משום מצות
18 עשה של שביטה. שמתיבת 'שבתון' למדים שתהיה לנו בשבת מנוחה
19 מן הטורח והעמל, ולכן אף מה שאינו בכלל שלשים ותשע אבות
20 מלאכות ותולדותיהן, אם הוא דבר שיש בו יגיעה וטירחא, כגון
21 קניבת ירק, אסור לעשותו בשבת. ובודאי שלא התירו חכמים איסור
22 תורה אפילו כדי לגרום תוספת עינוי ביום הכיפורים. אמנם כשחל יום
23 הכיפורים בחול מותר לקנוב בו ירק משום עינוי, כיון שביום הכפורים
24 לא נצטוינו על השביתה אלא על המלאכה, וקניבת ירק אינה בכלל
25 מלאכה. מסיקה הגמרא: **שמע מינה** שקניבת ירק אסורה ביום
26 הכיפורים שחל בשבת.

27 הגמרא מביאה שרבי יוחנן חולק על רב הונא: **אמר רבי חייא בר**
28 **אבא אמר רבי יוחנן, יום הכפורים שחל להיות בשבת, מותר**
29 **בקניבת ירק תלוש**. לפי שסובר שאין דורשים 'שבתון שבות' לאסור
30 כל דבר שיש בו יגיעה וטירחא, אלא ללמד שהעושה מלאכה בשבת
31 עובר גם על 'עשה' וגם על 'לא תעשה' וכמו שיתבאר. ונמצא
32 שקניבת ירק בשבת אינה אסורה אלא מדרבנן, ולפיכך התירוה
33 כשחל בו יום כיפור מפני שמקיים בכך מצות עינוי.
34 הגמרא מקשה על רבי יוחנן מן הברייתא הנזכרת לעיל: **מיתיבי** –
35 הקשו בני הישיבה על דברי רבי יוחנן, שנינו בברייתא, **מנין ליום**
36 **הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק, תלמוד לומר**
37 **"שבתון שבות"**. וכבר ביררה הגמרא לעיל, **למאי** – איזו קניבה למדה
38 הברייתא מ'שבתון' שאסורה, **אילימא למלאכה** – אם נאמר שכוונת
39 הברייתא לאסור קניבת מחובר שיש בו מלאכה גמורה, **והקתיב**
40 (שמות כ י) **"לא תעשה כל מלאכה"**, ומדוע למדה הברייתא מ'שבתון'
41 שהיא אסורה. **אלא לאו** **בקניבת ירק** – ודאי אוסרת הברייתא קניבת
42 ירק תלוש. וקשה, כיון שמבואר בברייתא שזהו איסור תורה היאך
43 אמר רבי יוחנן שהתירוהו לצורך עינוי. מתרצת הגמרא: **לא** – אל
44 תפרש את הברייתא שאוסרת קניבת ירק תלוש, אלא **לעולם** פירוש
45 הברייתא הוא **שלמלאכה** גמורה אסורה הברייתא מ'שבתון', כגון
46 לקניבת ירק מחובר, **ולעבור עליה בעשה ולא תעשה**, כלומר, ואל
47 תקשה מכך שכבר נאמר לענין זה 'לא תעשה כל מלאכה' שהוא 'לא
48 תעשה', לפי שהפסוק 'שבתון' מלמד שהעושה מלאכה בשבת עובר
49 גם על 'עשה' וגם על 'לא תעשה'. אבל קניבת ירק תלוש אינה אסורה
50 מן התורה, ולכך התירוהו אף ביום הכיפורים שחל בשבת.
51 הגמרא מביאה ראיה לרבי יוחנן: **תנא בנותיה דרבי יוחנן** – שנינו
52 בברייתא כדברי רבי יוחנן, **יום הכפורים שחל להיות בשבת**